

Nr 417.

Av herr **Jansson** i Kalix m. fl., om ökat anslag till fonden för lån till företagarföreningar m. fl.

Under den resa, som ett stort antal av riksdagens ledamöter företog genom Västerbotten och Norrbotten under sommaren 1953, fingo deltagarna i resan genom föredrag, broschyrer, informerande skriftliga och muntliga framställningar samt vid samtal med befolkningen i de av resan berörda bygderna en mycket god kännedom om länens möjligheter att ge dess befolkning en med det övriga riket jämförlig försörjning.

Om man skulle våga sig på att ge ett omdöme om vad den enskilde riksdagsledamoten främst lade märke till under denna resa, så var det väl i första hand de oerhörda rikedomar staten ägde här uppe, främst då i Norrbotten, i form av outtömliga mineraltillgångar, väldiga skogsarealer och såväl utbyggda som ännu icke utnyttjade vattenfall. Men även Norrbottens järnverks storlek och rationella utbyggnad liksom AB Statens skogsindustriers hypermoderna anläggningar vid Karlsborgsverken, gruvindustriens anläggningar och de effektiva kraftverksbyggnaderna imponerade på riksdagsresenärerna.

Å andra sidan uppvisades också den hårda brandskattning de norrländska skogarna varit utsatta för och den eftersläpning i fråga om skogsvårdande åtgärder som förekommit. Den samlade bilden blev därför ett starkt intryck av en konjunkturkänslig industri och ett föga differentierat näringsliv. Frånvaron av småindustri kunde inte heller undgå deltagarna i resan.

Vi skola inte här söka att ge en uttömmande beskrivning av orsakerna till den markanta skillnaden mellan näringslivet i norr och söder. Det får räcka med att peka på glesbebyggelsen, de väldiga avstånden och den eftersläpning i utbyggandet av kommunikationslederna, som känneteckna framför allt Norrbotten, befolkningens fattigdom, som avspeglas i de kommunala skatterna, och industriens sammanbrott efter första världskriget, som utarmade såväl den enskilde som kommunerna på ett upprörande sätt. Återhämtningen kom inte i gång förrän i slutet av 30-talet, ja, man kan gott säga först i mitten på 40-talet.

Stora ansträngningar ha gjorts från landstingets sida för att avhjälpa bristerna. Det var också Norrbottens landsting, som startade landets första företagarförening (Norrbottens småindustriförening).

Det skall också understrykas, att staten tagit ansvar som ensam ägare till malmfyndigheterna inom länet, som länets största skogsägare osv. Till-

komsten av Norrbottens järnverk, Statens skogsindustriers anläggningar vid Karlsborgsverken, Båtskärsnäs, Seskarö och Piteå-distriktet vittnar därom.

Genom anslag och lån till småindustriföreningen har staten sökt att stimulera fram det enskilda initiativet på ett föredömligt sätt. Här ha dock anslagen visat sig otillräckliga, i första hand beroende på den årligen stigande efterfrågan på lån genom föreningen, men också på grund av penningvärdeförsämringen och den därav samt av andra skäl betingade prisstegringen på byggnader och maskiner för småindustrien. Tillkomsten av företagarföreningar inom andra län har också påverkat storleken av de anslag från statens sida, som Norrbotten kunnat få del av.

I årets statsverksproposition har handelsministern emellertid, glädjande nog, över kapitalbudgeten begärt ett med en miljon förhöjt anslag, att för utlämnande av lån till småföretagare fördelas mellan företagarföreningarna inom de olika länen.

Det skall medgivas att en höjning av lånefonden från 1 ½ miljon till 2 ½ miljoner kronor är aktningvärd, men om man ser på motiveringen för denna höjning så dämpas förhoppningarna betydligt. Sålunda anför statsrådet: "Från de föreningars sida, vilka för närvarande bedriver utlåningsverksamhet, har under hand anmälts behov av medel för sådan verksamhet, vilka sammanlagt vida överstiger nyssnämnda belopp. Härtill kan komma behov av medel för utlåning genom föreningar, som icke tidigare haft möjligheter härtill, men som, enligt vad i det föregående anförts, anses böra komma i åtnjutande av dylika. Vidare kan förutses, att vissa projekt, innehållande investeringar av statsmedel inom områden som drabbats eller hotas av sysselsättningsminskning, kommer att aktualiseras under den närmaste tiden. Jag syftar här närmast på Töre-utredningens förslag. Med hänsyn till nämnda omständigheter torde för nästa budgetår en avsevärt ökad medelanvisning för nu ifrågakvarande ändamål böra äskas av riksdagen."

Vi ha anfört ovanstående därför att vi äro helt ense med statsrådet i den beskrivning han gör av läget. Däremot dra vi den slutsatsen av beskrivningen, att det begärda beloppet är helt otillräckligt med hänsyn till den efterfrågan, som finns på dessa lån bland landets småföretagare eller hos dem, som önska starta en småindustri men som sakna bankmässiga säkerheter och därför inte kunna tillgodose kapitalbehovet på den öppna lånemarknaden. Enbart inom Norrbotten skulle hela det av statsrådet äskade beloppet behövas för att täcka efterfrågan på sådana lån och, märk väl, det gäller småindustrier, vilkas förutsättningar man affärsmässigt undersökt och vilka man från ansvarigt håll inom Småindustriföreningen tillstyrkt men icke kunnat hjälpa på grund av bristande tillgång på penningmedel. I denna bild finnes ändå inte Töre-kommunens försörjningsbekymmer inräknade.

Enbart ett tillmötesgående av Töre-utredningens förslag till påbyggnad av ett par inom kommunen befintliga småindustrier torde kräva en insats från småindustriföreningens sida av ca 1 miljon kronor, och ändå skulle endast ett ringa fåtal av de 300 arbetare, som i dag äro beroende av Töre-industriens vara eller inte vara, bli hjälpta denna väg. Vi ha anfört detta, dels därför att statsrådet talat om Töre-utredningen i sin huvudtitel, men dels också för att ge en bakgrund till det verkliga läget i Norrbotten och därmed även ett fastare grepp, då riksdagen går att behandla denna anslagsfråga. Vi ha vidare frågat oss, med de erfarenheter vi ha från norrbottniskt arbetsliv och med kännedom om de skattebördor som trycka kommunerna om det är rimligt att staten år efter år över arbetsmarknadsstyrelsen skall betala ut miljoner och åter miljoner i form av sysselsättningspengar och likaledes årligen till skattetyngda kommuner anvisa miljonbelopp till skattelindring. Är inte tiden inne för att söka lösa försörjningsfrågorna på längre sikt? Norrbottningen är medveten om att de vägar man tvingats att beträda för att avhjälpa en akut kommunalekonomisk situation på grund av återkommande arbetslöshet, eller därför att kommunerna pressas under en onormal skattebörda, icke äro tillfredsställande. Den ständiga oron för morgondagens försörjningsbekymmer skapar misströstan och bitterhet i tusentals norrbottenshem.

Vill man på längre sikt avhjälpa dessa missförhållanden, måste man enligt vår mening satsa mera från statens sida än hittills på att hjälpa dem, som önska starta egna företag i form av familjehantverk eller småindustri. Vi dela också statsrådets uppfattning, att det skulle på ett effektivt sätt stoppa flykten från landsbygden, då ett differentierat näringsliv ger större möjligheter för de unga att välja ett yrke, som passar deras fallenhet och intressen. Vi äro dessutom medvetna om att försörjningsfrågor och trivselproblem finnas olösta över hela vårt land, och därför är det oriktigt att hålla tillbaka statens stöd i detta fall.

Då vi sålunda äro övertygade om att företagarföreningarna måste få ökade möjligheter till utlåning, och då erfarenheten talar för att det måste vara klokt att stimulera till enskild företagsamhet på sätt vi ovan beskrivit, hemställa vi, med åberopande av vad vi även i övrigt sagt,

att riksdagen må besluta att å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder höja det av handelsministern till företagarföreningarna äskade beloppet 2 500 000 kronor till 10 000 000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1954.

Ivar Jansson.

Olof W. Wiklund.

Hildur Ericsson,

J. O. Gavelin.

Luleå.